

pag. 2

pag. 7

— documente inedite —

rilor și a mitizării.

Cercetarea operei eminesciene are trebuință de biografie ca instrument științific sigur în explicarea valorii clasicului poet și a apartenenței lui la sănătoasa tradiție națională, în adâncirea procedeelor lui artistice și a prețurilor caratelor lui metaforice din manuscrisul de șantier, în caracterizarea mesajului lui genial și, prin acest mesaj, a participării poporului român la universalitate.

De obicei, în biografia lui Eminescu atari „autorități” prelucrează date vechi operînd retoric sau, zice-se, „spiritual”, cînd în fond este nevoie de către cît mai mulți și în toate părțile să fie explorată infor-

(Continuare în pag. 6)

9 Aprile di sera. Diminuzione, senza
astinenza, a sera in un calco. Collo
re: senza molto bruciato aff.
No de Qui - 9 - mi seria:

Mibula subsp.

De ce mă imită - când ești în pragul
meu, la un glas, draga mea? - Tu și-
fai proză ca - mi plăzef? Deasemenea
și-ți ai recitat - contrasublime, prescript
cu paralelismă - entare, paragraf entare,
peste din procedura penaltă, prin uxorare
de-a-năitate, călăș, mormăna, ingenuă
Mă iubești ce vreau și de ce sunt înțeleasă
- Am o mie și una de cauze pentru iubire
tare și nicio una pentru a fi veselă
Mă iubești ce - mi lipsește toate
nu lipsește Dar vor pot să-ți dau
Tu ești ca - un lipsoț. —

Definirea De capul chior a f. sub aspectul cunosc
indato 'Dupa' miorile lui tin a venit,
se am uzul p. m'ai mangat, si sa
cegi ca ma. nu am avut timpul si
trind mii golul est ce p. laiat in usa
lui si: ma urmarele neaparete a aceli
dusora fadar kuma inse. in pit
omasa hiee, cu est m' entore cu
gindul mada indret p. vizuinde. me
zilec atot de singura' in prade. gindul
me' cuprinde o jile, Tar o jile cane
e cu atata ma porcalosa in est e
ma, ascunta o ma uniforma ^{esthlyse} ^{indat o hiee}
cum inat, inat m' debari

Ne' intrechi dovetti - al di la mura in ce
animo si faa, di la spua dovetti meel
fatti a ora cu st'arintu, chi cu dovetti.

critica, arta de a zidi punți

- Funcția culturală a criticii depășește evident pe aceea a unui sacerdoțiu estetic.
- Criticul nu este Minos judecând sufletele în Infernul antic, ci Hermes, zeul psiho-pomp, cel care conduce duhurile... pe drumuri le labirintice ale culturii.

— O critică transestetică? Formula lui I. Negoîtescu pe care, într-un substanțial eseu în care analizează critica pe care o practic, mi-o aplică, socot că este îndeajuns de fericită, chiar dacă nu e decît... o formulă. Cred, într-adevăr, că trăim într-o epocă în care critica este şi trebuie să fie mai mult decît o simplă instanţă de judecată estetică. Într-un secol în care literele şi artele au trecut printr-o profundă criză a tiparelor, a structurilor şi instrumentelor, într-un secol în care „avangarda“ a clamat, pe diferite glasuri, moartea artei şi a artisticului, în care valorile estetice au fost supuse unor grave seisme şi creaţia s-a vrut altceva decît producerea unor obiecte estetic delectabile, era firesc ca critica să nu se mai mulţumească cu orizonturile, clişeele şi uneltele străvechi ale unui tribunal estetic. Critica utilizează spaţiul creaţiei artis-

tice pentru a constitui dezbateri ce nu sînt numai estetice. Sau, mai exact, opera de artă se oferă criticului ca un univers ce se cere explorat, artă în relații cu alte universuri și valorizat cu judecări de valoare ce țin de un orizont axiologic mai vast decît cel strict estetic.

Da, militez pentru o critică pe care să o numim... transestetică, cu singura remarcă esențială: a transcende esteticul (așa cum presupune această formulă) implică a-l traversa, a utiliza criteriile estetice, a nu neglija esteticul. Parafrazind o frază a lui Locke, după care n-ar fi nimic în intelect din afara celor ce au trecut în prealabil prin simțuri, tot astfel, am putea spune că nici o critică transestetică nu se poate dispensa de experiența estetică.

De altfel, nu o experiență autarhică a valorilor, închise în sfere separate între ele — aici sfera estetică, dincolo cea etică ori religioasă, ori social-politică, este o iluzie.

— Considerați că valorile se realizează numai în opera scrisă sau în general *materializată* (și în alte arte — cum sînt muzica, pictura sau sculptura), ori socotiți că există și mari lățețențe nerealizate sau spre care opera nu face decît să deschidă un drum de înțelegere, de participare sau declanșare ?

(Continuare în pag. 15)

evidență

Petrolul bine cunoscut din prețioasele exemple
Care-a înfrînt atrocitatea familiilor strîns unite
În mici cochilii de pirite
Din sondele ca niște temple,
Bărbatul, plantele și jocul
De ape pînă la un punct
Prezent sub ochiul tău defunct
Ca în cenușa neagră focul,
Mototolit văzduh prin care
Trec păsările fără chip
Acest memorial nisip
Contaminat de zburătoare,
Și întîlnirile respinse
În clipa-n care abia mai sînt
Un aburit ocean de vînt,
Un piroman ucis de vise, —
În ciuda palmelor complete,
Dezordinei de pe cearceaf,
În ciuda norilor de praf
Fărîmițați ca niște plete,
În ciuda tinerelor fiare
Și-a indolentelor capricii
Ascunse-n blinde orificii
Din argile tentaculare, —

Există o fulgerare plină
În echilibrul trecător,
Și piatra e din nou lumină
Și e nisipul iarăși zbor.

Mai am un singur dor: • În liniștea serii • Să mă lăsați să mor • La marginea mării; • M. Eminescu

Scrisoraria II • Sta castelul singurales ogli sticle si a launi Genaiia Ca'n castel de diamant

CHRISTIAN MORGENSTERN

p o e m e

Christian Morgenstern, (1871 — 1914) — după ce publică versuri umoristice-fantastice nu prea semnificative : „In Phantas Schloss“ (In castelul lui Phanta, 1895) își impune numele în poezia germană și a lumii prin „Galgelieder (Cîntece de spînzurătoare, 1905), „Palström“, 1910 și „Palma Kunkel“, 1916. Poeme grotesc-umoristice, de atitudine antiwilhelmină, străbătute în genere de un cald umanism, care se transmite cititorului — solicitîndu-i înțelegere pentru semeni. Este un fel de ridicare a cortinei peste ce este mai puțin luminat în noi.
De unde și amestecul de sarcasm, reproșuri și învăluitoare aplecare asupra complicității mister pe care îl reprezentăm. Alte culegeri ale cunoscutului poet: „Reculegere“, „Trepte“, „Epigrame și sentințe“.

cartea

Zăcea deschisă-o carte,
pe un pupitru,
într-o noapte.

Pe file dormita
lumina albă-a Lunii,
dorința ștersă-a Lunii.

Și spiritul din pagini,
simțirile din pagini,
ieșiră dintre pagini.

Erau un voal urcînd
către lumina Lunii,
sorbit de raza Lunii.

Și voalul era Soare
(care-și purta acum
pe cele două pagini,

în jocul lui de foc —
minunea sa de aur,
lumină-n vîlvătăi)...

O minge-a fericirii,
o inimă din aur,
oprită-n plasa Lunii !

Se zgîlție fereastra.
Iar bolta se-albăstri.
Și voalul a căzut.

Cartea din nou visează,
în maiestatea ei,
din bezna revenită.

O frunzărește vîntul...
S-a încheiat un basm.
Se bate miezul nopții.

două

sticle

Două sticle — laolaltă,
una scundă, alta-înalță.
Stînd pe-o bancă, -ncep să țeasă
gînd de mire, de mireasă.

Ochii lor de dop de plută,
i-ațintesc spre bolta bună...
Nimeni însă nu le-ajută
și-și pun singure cunună.

a p a

Susurînd, susurînd,
curge apa ca un gînd ;
de-ar vorbi, de n-ar tăcea,
ar cere banal și ea :

Bere, piine, — amor, ca noi —
și nimica mai de soi.
Mută, apa socotește
că se poartă-nțelepțește.

mama

kunkel

Palma Kunkel este într-un fel,
spiță-adevărată de palmier.
Tace vegetal și ține-ntrînsa —
singurateca și nepătrunsă.

Despre Palma Kunkel, și-n trecut,
cronicarul vremii a fost mut.
Doar cite o rază să fi prins,
din înșingurarea-i de ne-nvins.

Numai că, se vede, nici o undă
n-a lăsat, nu lasă să pătrundă.
Și-i e ciudă, și e chiar mirată,
fie și sub nume că se-arată.

papagalul

Cîndva, un papagal a fost
prezent — cînd omul fu creat,
și prima vorbă, pe de rost,
din zbor i-o prinse imediat.

Grăit-a omu'-ntîi doar : A,
și toate le-a numit așa,
de pildă : piine, apă, gheață,
sau de exemplu : moarte, viață.

Pe B l-a inventat tirziu,
la cite veacuri — nu mai știu,
apoi pe L, la fel de-ncet,
pe Q... și-ntregul alfabet.

Iar papagalul — unii spun,
ajuns Mathusalem, bătrîn,
păstră ca pe un lucru sfînt,
întîiul omului cuvînt.

Și în sfîrșit, muri, pe Zips.
Mai stă și azi, turnat în ghips,
la Ecbatana, în haznă,
împodobit cu-un mare A.

balansoarul

Ce cuget ziua, rele — bune,
el toate nopții i le spune.

Și scîrțîind, și murmurînd,
îmi dă pe față orice gînd.

Ciulind urechea-ascultă-apoi,
cum geme noaptea de strigoi.

Abia în zori sfîrșește spasmul,
cînd țapul ia în coarne basmul.

două

paralele

Porneau două paralele,
spre plus-infinit îndreptate,
suflete egale între ele,
la fel de pur ridicate.

Ținta le era să se unească
numai în mormîntul lor sfînt ;
nu aveau alt gînd să-și dorească
mai cu multă rîvnă pe pămînt.

Dar după zece ani de vis,
acestei singuratice perechi
nu se știe cine i-a ucis
cîntecele toate-ajunse vechi.

Nu mai erau paralele ?
Ele însele nu-și găseau vină.
S-au scurs împreună în stele,
sufletele lor de lumină.

Și — așa, albe, hieratice,
veșnicia le-a înghițit.
Ajunseseră atît de serafice —
în călătoria lor spre infinit !

În românește de
HRISTU CÂNDROVEANU

MIHAI EMINESCU

les anneés ont passé...

Les années on passé, longs nuages sur les champs
Et du fond du lointain ne reviendront guère,
Car rien ne m'enchanté aujourd'hui comme naguère,
Contes et devinettes, croyances et chants,

Qui bercèrent mon enfance et me rassérénèrent,
Compris à peine et pleins de sens émerveillant,
En vain avec tes ombres tu m'assièges, couchant
Du soir, — ton heure pour moi a perdu le mystère.

Arracher un accent du passé de la vie,
Te faire encore, mon âme, palpiter d'allégresse ?
Sur ma lyre, ma main glisse en vain aujourd'hui :

Tout est perdu au fond de la belle jeunesse,
Muette reste la bouche des jours qui disparaissent
Et le temps derrière moi s'accroît... je m'assombris !

dehors, c'est l'automne

Dehors, c'est bien l'automne, les feuilles éparpillées
El le vent dans les vitres jette de lourdes gouttes ;
Et dans l'espace d'une heure, tu penses à ta vie, toute,
En relisant des lettres tirées des plis usés.

Perdant ton temps avec de doux riens, tu n'écoutes
Que les flammes du feu, tu aimes à sommeiller
Et désires que personne ne trouble ta veillée,
Quand la neige se fond dans la pluie sur les routes.

Je rêve dans mon fauteuil et insensiblement
Le brouillard s'accroissant autour de moi s'épanche ;
De la fée Dokia j'écoute le conte bleu ;

On entend d'une robe le doux frémissement,
Un pas léger et mou touche à peine les planches
Et des mains fines et froides me couvrent les yeux.

venise

Le charme de la Venise d'autrefois s'est éteint —
Plus de chants merveilleux, de lumières de bals ;
Blanchissant les portails de son visage pâle,
La lune glisse sur les marches de marbre fin.

Okéanos se plaint tout le long du canal...
Seul à la fleur de l'âge, il caresse le sein
De sa fiancée, voulant lui rendre le beau teint,
Il frappe de ses vagues son fantôme mural.

Silence dans la cité, — cimetière aujourd'hui.
Prêtre bravant toujours l'écoulement du temps,
San Marc sinistrement annonce le minuit ;

D'une voix sibylline, profonde et cadencée,
Il prononce doucement : „C'est en vain, mon enfant,
Les morts, quittant la vie, ne ressuscitent jamais !“

adorant

en secret

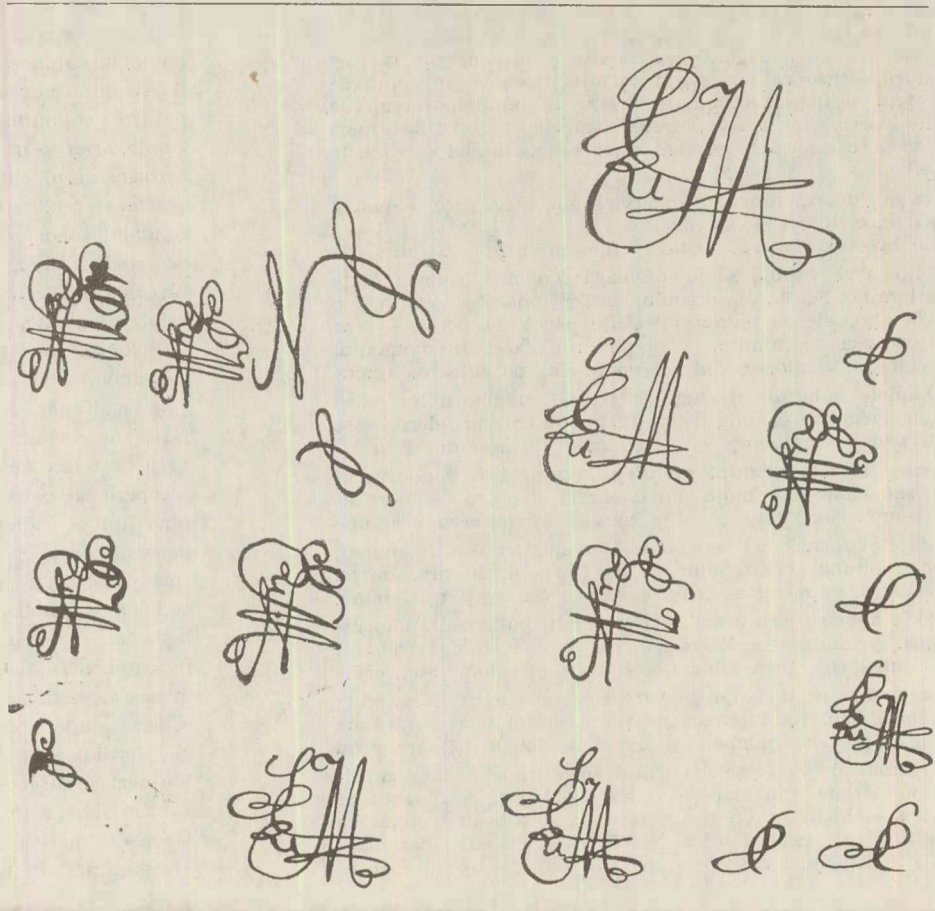
Adorant en secret, j'ai gardé le silence,
Croyant que de la sorte j'agissais à ton gré,
Dans tes yeux je lisais la douce éternité
Des rêves meurtriers de plaisir à outrance.

Mais, o ! je ne peux plus. Du désir la puissance
Donne des mots aux tendres frissons passionnés
Et je veux me confondre dans la flamme enchantée
De cette âme qui sait ce que je sens et pense.

Ne vois-tu pas ma bouche après la tienne languir,
Ne vois-tu pas mes yeux accablés de tristesse,
Mon enfant adorée aux longues et blondes tresses ?

Tu rafraîchis avec un souffle ma douleur,
Tu grises ma pensée avec ton beau sourire...
Fais trêve à mes tourments et viens près de mon
coeur.

Traduit par GRIGORE SĂLCEANU

Cine ești ? At Atât de ferele, cit vrab, tati • Un chin i'vlei : di a nu unui deodată.

